

TEUFIK MUFTIĆ
(Sarajevo)

O SEMANTICI ARAPSKOG IDĀFATA

Kako ovo treba da bude rad iz oblasti semantičkog razmatranja, detalji o idāfatu, kao sintaksičkoj kategoriji, smatraće se uglavnom poznatima, ali će se morati ipak dati i neke važnije napomene i s tog aspekta njegove strukture.

Riječ »idāfat« u arapskom inače znači: dodatak, dopuna, a kao gramatički termin odgovara lingvističkom pojmu aneksije (status constructus), dok je kod nas dosada bio uobičajen za njega izraz »genitivna veza«, zbog toga što njen odredbeni član stoji u genitivu.¹⁾ Naime, ova sintaksička konstrukcija (odn. sintagma) sastoji se od stavljanja jednog pored drugog (u tzv. jukstapoziciji) dvaju ili više imena (u gramatičkom smislu te riječi) tako da drugo, u genitivu, dopuni odn. pobliže determinira prvo, a treće, ako postoji, određuje ono drugo, itd. Prva riječ, koja se determinira, naziva se određena (rectum, *al-mudāfu*), druga (treća, itd.) riječ, koja determinira prvu (odn. drugu i svaku prethodnu), zove se odredbenica (regens, *al-mudāfu ilai-hi*), a u arapskom jeziku stoji u genitivu. Kad ima više genitiva, u stvari prvi regens postaje rectumom drugog regensa, itd. Ovakva aneksija, i to ona »prava«, kako će se odmah objasniti, prema tome je postupak determinacije.

Prema tradicionalnoj arapskoj gramatici postoje dvije vrste ove aneksije: 1) pojmovna (semantička, *al-maḥawiyatu*), zvana takođe i : prava (*al-ḥaqīqiyatu*) ili čista (*al-maḥḍatu*) i 2) izgovorna (verbalna ili formalna, *al-lafzīyatu*), a koja se naziva i : neprava (*ḡairu-l-ḥaqīqiyati*) ili nečista (*ḡairu-l-maḥḍati*).

Najprije ćemo govoriti o prvoj vrsti odvojeno, a u vezi s našom temom.

1. Vidi: Dr. Šaćir Sikirić, Muhamed Pašić i Mehmed Handžić, *Gramatika arapskog*

jezika . . . II dio: sintaksa . . ., Sarajevo 1936, pod: Genitivi, str. 55-57.

I — PRAVA ANEKSIJA

To je sintagma u kojoj je određenica tzv. neizvedeno ime (*al-ġāmidu*) dok odredbenica može biti: 1) imenica (npr. *qaṣru-l-maliki* = kraljev dvorac); 2) poimeničena riječ (*kalimatu in* = riječ »in«); 3) zamjenica (*yadu-hā* = njena ruka) ili 4) cijela rečenica (*yauma wulida aḥū-hu* = na dan kada se rodio njegov brat). U ovom posljednjem slučaju *muḏāf* ne može imati određeni član.

Članovi ove aneksije ne mogu biti sinonimi, nego određenica mora označavati uži pojam nego što ga ima njena odredbenica, npr.: *bābu-l-dāri* = kućna vrata, a ne i obratno.

BLACHÈROVA PODJELA

Prema Blachèreu²⁾ aneksija izražava dva osnovna pojma: 1) zavisnosti i 2) kvalifikacije, pa ćemo posebno razmotriti najprije taj prvi slučaj.

1) **Aneksija zavisnosti.** U ovom slučaju prvi član sintagme označava nekoga (nešto) koji (što): a) zavisi od njenoga drugog člana (npr. *du^fu-l-maraḏi* = slabost zbog bolesti); ili mu b) pripada (*bustānu 'Umara* = Omerova bašča); c) stoji prema njemu u odnosu dijela prema cjelini (*nāfiḏatu-l-ġurfati* = sobni prozor); d) jedinke prema skupini (*tamaratu-l-mauzi* = plod banane); e) uzroka prema posljedici (*dawāfi'u fi^lli-hi* = motivi njegova postupka), i dr.

2) **Aneksija kvalifikacije.** Kod ove vrste aneksije genitiv kvalificira njen prvi član, tj. poblize ga određuje u pogledu njegove suštine, svojstva, materije, i sl. kao što je u primjerima: *maḏīnatu Baġdada* (grad Bagdad), *šahrū ramaḏāna* (= mjesec ramazan), *talāḡatu aulādin* (troje djece); *raġulu ṭiġatin* (= čovjek od povjerenja); *sikkatu-l-ḥadīdi* (= željeznica), i dr.

Muḏāf je ovdje, kako se smatra, gramatički determiniran, iako nema određenog člana, kao što je u primjeru: *ḥātamu dahabin* = zlatan prsten. Međutim, ovakva sintagma nije semantički determinirana. Da bi se postigla i takva determinacija, njen drugi dio dobije određeni član, pa će se reći: *ḥātamu-l-dahabi* = zlatni prsten. Ova vrsta aneksije redovno se svodi na dva dijela, a moguće su dvije kombinacije: 1) kao njeni dijelovi javljaju se po dvije imenice i 2) prva riječ je pridjev, a druga neka opća imenica determinirana određenim članom. Kako je u ovom drugom slučaju *muḏāf* deverbarno ime, o toj će se kombinaciji govoriti u vezi s »nepravom aneksijom«, a za prvu neka posluže gore navedeni odgovarajući primjeri.

2. O aneksiji pogledati: R. Blachère et M. Gaudefroy-Demombynes, **Grammaire**

de l'arabe classique, IIIe éd. Paris, 1952, str. 322-328, pod naslovom: *Etat d'annexion*.

II — NEPRAVA ANEKSIJA³

To je ona u kojoj je *mudāf* deverbarno ime tj. pridjev, particip ili infinitiv, a *al-mudāfu ilai-hi* ima funkciju subjekta ili objekta, kako se može vidjeti iz primjera: a) za subjekt: *rahīmu-l-qalbi* (milostivog srca); *munhūsu-l-ṭāli'i* (zlosretan); *tasāqutu-l-aurāqi* (opadanje lišća); b) objekt: *ta'līfu-l-kitābi* (pisanje knjige), *zā'iru-l-ma'riḍi* (posjetilac izložbe), sl.

Pridjev kao *mudāf* se i bez člana smatra da je određen njegovim genitivom, ali, nasuprot pravoj aneksiji, pridjev mora kongruirati sa svojom imenicom pa u ovoj konstrukciji može dobiti i član, koji tada, zapravo, ima funkciju pokazno-odnosne zamjenice, npr.: *al-fatātu l-ḥasanatu-l-waḡhi* (djevojka lijepoga lica) mj. (*al-fatātu l-lati waḡhu-hā ḥasanun* (djevojka čije je lice lijepo).

Ovakvu aneksiju možemo takođe zamijeniti ili specifikativom (*tamyīz*) mjesto njenog genitiva, pa reći: *al-fatātu l-ḥasanatu waḡhan*, ili da mjesto *mudāfa* upotrijebimo odgovarajući kvalifikativni glagol, pa bi isti primjer glasao: *al-fatātu l-lati ḥasuna waḡhu-hā*.

Particip ima imeničku formu kad je u aneksiji koja je subjekt rečenice (npr.: *Kātibu hādīhi-l-risālati maḡhūlun 'inda-nā* = = Pisac ovog pisma nepoznat je kod nas) ili kad je on u pravilnoj dvojini, odn. množini muškoga roka (npr.: *Wa mā nahnu bi tārikī ālihātī-nā* = Mi nećemo napustiti svoja bažanstva).

Konstrukcija će biti semi-verbalne prirode kada particip (kao *mudāf*) sa svojim genitivom bude predikat imenske rečenice, a to se događa kada particip direktno — tranzitivnog glagola ima značenje imperfekta (*mudāri'ī*), pa uzme objekt u genitivu mj. u akuzativu, npr.: *Inna-ka ḡami'ū l-nāsi* (mj. *Innaka ḡami'ūna l-nāsa* odn. *Inna-ka taḡma'ū l-nāsa* = Zaista ćeš Ti skupiti ljude. . . .), i sl.

Infinitiv (*maṣdar*) ima glagolsku vrijednost kad uza se ima objekt u akuzativu što se dešava kada taj objekt dođe poslije aneksije (u kojoj je infinitiv *mudāf*) ili kad objekt ne dolazi odmah poslije infinitiva, npr.: *Lā uḥibbu qirā'ata-ka dālika l-kitāba* = Ne volim što čitaš tu knjigu. — *Au itāmun fī.yaunūn dī masḡabatin yatīman dā maqrabatin* (ili hranjenje, na dan gladi, siromašnog rođaka).

Kao drugi član ove aneksije može se javiti i rečenica (naročito vremenska) s glagolom ili participom aktivnim. Takva rečenica ima vrijednost masdara, pa se njime može i zamijeniti. Evo primjera najprije za rečenicu s glagolom: *Ta'arraftu bi-hi yauma māta abū-hu* = Upoznao sam se snjim na dan kada mu je umro otac (mj. . . *yauma mauti abī-hi*). — Primjer za rečenicu s

3. O nepravoj, kao i uopće o aneksiji, opširno se govori u djelu: Caspari-Wright . . . , **A grammar of the Arabic language**,

Third edition, Volume II, Cambridge 1955, pod: **The Status Constructus and the Genitive**, str. 198-234, § 75-95.

participiom aktivnim: *Ra'aitu-hum li awwali marratin lailata hum rašū'ūna mina-l-ḥāriḡi.* = Prvi put sam ih vidio u noći kada su se vratili iz inostranstva. (mj. . . *lailata ruḡū 'i-him.* . . .).

III — CASPARI—WRIGHTOVA PODJELA⁴

Prema Blachèreovoj dvojnoj grupaciji značenja genitiva u aneksiji, kod Casparija su ona raspoređena u šest tačaka. Po nje-mu genitiv može označavati: a) osobu (stvar) kojoj pripada oso-bina naznačena *mudāfom* (npr. *ḥikmatu-l-lāhi* = božja mudrost); *šaḡā'u-l-mā'i* = bistrina vode); b) materiju predmeta (*inā'u fidḡa-tin* = srebrena zdjela — ovdje je genitiv eksplikativan, to je: *idā-fatun bayāniyatun*) ili, pak obrnuto: predmet materije (*fidḡatu-l-darāhimī* = srebro dirhemā);⁵ c) uzrok posljedice (*ḡarru-l-šamsi* = sunčeva pripeka) ili obrnuto: posljedica uzroka (*ḡāliqu-l-ardi* = stvoritelj Zemlje); d) dio cjeline [partitivna aneksija = *idāfatun ta-b'īḡiyatun*, npr.: *kullu-l-maḡlūqāti* = cjelokupnost (sva) stvorenja]; ili cjelinu koja obuhvata dijelove (eksplikativna aneksija, npr.: *ra-su-l-ḡikmāti* = najveća mudrost); e) posjedovani predmet (*sultā-nu-l-barri wa l-baḡri* = vladar kopna i mora) ili, pak, vlasnika predmeta (*ḡazīnatu-l-sultāni* = careva riznica) i f) objekt radnje (*ḡalqu-l-samā'i* = stvaranje neba) ili subjekt radnje (*risālatu-l-ša-diḡi* = prijateljevo pismo).

IV — RECKENDORFOVA PODJELA⁶

Podjelu vrsta aneksije (koju on naziva genitivom vezom = Genitivverbindung) Reckendorf zasniva na osnovu značenja genitiva (tj. drugog člana, odredbenice) u njoj, pa navodi slijedećih četrnaest vrsta tih genitiva:

a) *Genitivus epexegeticus* tj. aneksija objašnjenja = *idāfatū-tafsīri* (ili *idāfatu-l-bayāni*) odn. eksplikativni ili apozitivni genitiv, kao što je u primjerima: *šaḡaru-l-zaitūni* (stabla masline), *is-mu Muḡammadin* (ime Muḡammad), *ḡayyu Qaisin* (pleme Kais), *madīnatu Dimašqa* (grad Damask), *saiḡatu miladi-hi* (godina nje-gova rođenja), *kalimatu kāna* (riječ »kāna«), *riḡu-l-ḡabā* (istočni vje-tar), i sl.

Ovdje genitiv prema prvom članu stoji u odnosu subjekta prema predikatu, npr.: *'ilmu-l-ta'riḡi* (historijska nauka), što bi u imenskoj rečenici glasilo: *Al-ta'riḡu 'ilmun.* = Historija je nauka.

4. Vidi: Caspari-Wright, op. cit., str. 199, § 76.

5. Ovu vrstu aneksije ne smijemo zami-jeniti s tzv. aneksijom poređenja (*idāfatu-l-tašbihi*). Za nju Caspari /op. cit., str. 232 (e)/ navodi primjer: *luḡainu-l-mā'i* (doslovno = srebro vode). Tu je prvi član, u stvari, sli-

ka a drugi član aneksije je ovdje predmet po-ređenja, jer se tu svijetla površina vode upo-ređuje sa srebrom.

6. Naći ćemo je u knjizi: H. Reckendorf, *Arabische Syntax*, Heidelberg 1921, str. 139-149, § 73-86.

b) *Genitiv materije* (idāfatu-l-bayāni) npr.: buyūtu-i-ruḥāmi (kuće od mramora), miswāku-l-arāki (zubna četkica od »arāka«), ḡisru-l-ḥašabi (diveni most), i sl.

c) *Genitiv forme*, npr.: fiddatu-l-darāhimi (srebro dirhemā); dahabu-l-ḥātami (zlatno prstena), i sl.

d) *Genitiv izmjerene* (predmeta), npr. ziqqu ḥamrin (mješina vina), ḥillu sāʿatin (odmor od jednog sata), i sl.

e) *Genitiv prostora i vremena*, npr. 1) za prostor: nahlu-l-wāhati (palme u oazi), insānu-l-ḡābi (orangutan, doslovno: šumski čovjek); sāʿatu-l-miṣami (ručni sat); 2) za vrijeme: diyāʿu-l-nahāri (dnevna svjetlost), ḡulu-l-laili (noćni duh), sammu sāʿatin (trenutno usmrćujući otrov), i sl.

f) *Genitiv postojećeg u prostoru ili vremenu*, npr.: 1) za prostor: Wādī-l-mulūki (Dolina kraljeva — u Egiptu); Arḍu-l-anhāri l-ḥamsati (Petoriječje, Penjab); 2) za vrijeme: lailatu-l-qarri (studenatna noć), yaumu-l-dīni (sudnji dan), ʿahdu sulṭati-l-Atrāki (doba turske vladavine), i sl.

g) *Subjektivni genitiv*, kao što je u primjerima hubūbu-l-rīhi (puhanje vjetrova), anīnu-l-ḡarḥā (jecanje ranjenika), muzīlu-l-ṭalḡi (padanje snijega), i sl. (mj. al-rīḥu taḥubbu = vjetar puše, itd.).

h) *Objektivni genitiv*, npr. muṭālaʿatu-l-kutubi (čitanje knjiga), ḥubbu-l-dāti, (samoljublje), qatlu Zaidin (ubistvo Zeida — ovo može biti i subjektivni genitiv jer Zeid može biti i objekt i subjekt radnje naznačene masdarom »qatl«), i sl. [mj. ana (i dr.) uṭāliʿu l-kutuba = ja (i dr.) čitam knjige, itd.].

i) *Genitiv vlasnika (genitivus possessivus)*, = posesivni genitiv, npr.: daru-l-sadiqi (prijateljstva kuća); kitābu-l-maktabati (bibliotečka knjiga), marʿā-l-qabilati (plemensko ispasište), i sl.

j) *Genitiv posjedovanog* (predmeta), npr.: Kulaibu-l-nibāli (Kuleib sa strijelama); riḡālu ruʿsi-l-amwāli (kapitalisti), šāhibu maṣrafīn (bankar), i sl.

k) *Genitiv svojstva* (ili aneksija konkretnog uz apstraktno = idāfatu-l-ʿaini ilā l-maʿnā), npr.: Alqamatu-l-nadā (darežljivi Alkama); kaibu-l-sūʿi (rdavi pas); šāhibu ʿaqlīn (pametani čovjek), i sl.

l) *Partitivni genitiv* (idāfatun tabʿidīyatun ili aneksija dijela cjelini = idāfatu-l-baʿdi ilā l-kulli), npr.: ḡidāru-l-ḡurfati (zid sobe); niṣfu-l-nahāri (podne).

Nekada je muḍāf poimeničeni particip ili pridjev, kao što je u primjerima: zāhiru-l-yadi (spoljna strana šake), qadīmu-l-zamāni (staro doba), i sl.

Nekada, pak, ime kao *muḍāf*, u paronomastičkoj konstrukciji, tj. kad mu je *muḍāf ilai-hi* njegova vlastita množina, dobije superlativno značenje, npr.: *qāḍī-l-quḍāti* (vrhovni sudac), *la'īmu-l-ī'āmi* (najveći nitkov), *maliku-l-mulūki* (kralj kraljeva). Inače je takva konstrukcija uobičajena s elativom, npr.: *arḥamu-l-raḥimina* = najmilostiviji od milostivih (tj. od svih), i sl.

Slično tome i pozitiv pridjeva, kao *muḍāf*, dobije nekad značenje superlativa, npr.: *kāna 'ālīma — l-'Arabi* = bio je najučćeniji Arap; *Anta idā 'uddat Kulaibun la'īmu-hā* = Ti si najgori kada se prebrojava (pleme) Kuleib.

To značenje u istoj funkciji imaju i riječi: *ḥairun* i *šarrun*, npr.: *haiṛu ihwāni-hi* = njegov najbolji prijatelj; *šarru-l-nāsi* = najgori čovjek, pa i neke druge: *ḡullu-muṇa-hu* = njegova najveća želja, *quṣārā-l-ṭāqati* = sva snaga, *ḡayatu-l-iḥtirāmi* = najveća počast, i dr.

U tim posljednjim slučajevima genitiv, naravno, ima partitivnu vrijednost, kao i kad je njihov *muḍāf* inače neki pridjev ili, pak, drugo ime, npr.: *akramu-l-riḡāli* (najplemeniti čovjek), *ayyu-l-muduni* (koji grad), *makḍūbu-l-mawā'idi* (lažno obećanje) *awwalu-aṣḥābi-hi* (prvi njegov drug), i sl.

m) Genitiv specijaliziranja

U ovom slučaju *muḍāf* je pridjev, particip ili riječ pridjevske upotrebe(kao što su u prethodnoj tački navedene riječi: *ḥairun* i *šarrun*). npr.: *ba'īdu-l-nazari* (dalekovidan), *qalīlu-l-hūmunī* (bezbrizan), *māḡīdu-l-aḡḍādi* (slavnih djedova); *akbaru ihwati-hā* (njen najstariji brat), i sl.

Ovakav pridjev; itd, često ima imeničku vrijednost, npr.: *iraqīyu-l-ummi* (Iračanin po majci), *qadīmu maḡḍi-ka* (tvoja stara slava), i sl.

n) Genitiv uzajamne pripadnosti

U ovom slučaju odnos između članova aneksije sasvim je općenite naravi, pa se funkcija genitiva u njoj ne smije zamjenjivati s funkcijom nekih drugih genitiva (kao: posesivnog, ili onog koji označava dio cjeline) npr.: *ra'su-l-raḡuli* = čovjekova glava, i sl.

Drugi primjeri za gornje značenje genitiva bi bili *Maḡnunu Lailā* (Lejlin Medžnun); *ṭalāṭa layālin wa ayyāma-hā* (tri noći i njihove dane = tri dana i tri noći); *Qad yab'ātu l-amra l-kabira ṣaḡīru-hu* (Nekada veliku stvar prouzroči neka sitnica prema njoj) i sl.

V — ZAMJENA ANEKSIJE DRUGIM KONSTRUKCIJAMA⁷

Vidjeli smo, govoreći o nepravoj aneksiji, da genitiv (drugi njen član) može imati funkciju subjekta ili objekta, pa se takva aneksija u cjelini može, uz određenu promjenu njene semantičko — stilističke vrijednosti, pretvoriti u nešto drukčije oblikovanu rečenicu, i to: a) imensku (*ḡumlatun ismīyatun*) npr., mjesto: *Huwa raḥīmu-l-qalbi* (On je milostivog srca), reklo bi se: *Qalbu-hu raḥīmun*. (Njegovo je srce milostivo); b) infinitivnu (*ḡumlatun maṣdariyatun*), npr.: *Laisa bi sahlīn ta'līfu kitābin*. (Nije lako pisati knjige). mj. *Laisa bi sahlīn an yu'allāfa kitābun*. (Nije lako da se napiše knjiga).

Dalje se u istom poglavlju vidjelo da se idāfatska konstrukcija može zamijeniti odnosnom rečenicom, specifikativom ili kvalifikativnim glagolom kao mudāfom u sklopu relativne rečenice.

Tu su na kraju dati primjeri za rečenice (ovdje vremenske) koje se, kao drugi član genitivne veze, mogu zamijeniti odgovarajućim intinitivima.

Inače i kod prave aneksije, kako uče već stari arapski gramatičari, ispred genitiva se, već prema smislu aneksije, može zamisljati da stoji jedan od prijedloga: *li*, *min* ili *fī* tj. da se mjesto genitiva upotrijebi prepozicionalna konstrukcija s jednom od navedene tri prepozicije, npr.: *dāru^cUmara = dāru l-lati li^cUmara* (Omerova kuća); *sā^catu ḡahabin = sā^catun min ḡahabin* (zlatan sat odn. od zlata); *riḡlatu-l-ṣaifi = al-riḡlatu fī l-ṣaifi* [ljetno putovanje odn. putovanje (u) ljeti].

Iz raznih razloga neka aneksija nije podesna niti dovoljno jasna da adekvatno izrazi naše misli i osjećanja, pa se onda pribjegava upotrebi prepozicionalne konstrukcije mjesto nje.

Po srijedi mogu biti razlozi stilske naravi. Tako je, npr., u *Qur'ānu*, zbog očuvanja rime, rečeno: *Innā nazzalnā l-ḡikra wa innā la-hu la-ḡāfiḡūna* (mj. ... *innā la-ḡāfiḡū-hu*) = Zaista smo mi poslali opomenu /tj. *Qur'ān*/, pa ćemo je mi doista i sačuvati.

Da bi se izbjeglo monotono ponavljanje više samih genitiva kao što je u primjeru: *Iltaqainā fī ḡiwāri bustāni ṣadiqi Fu'ādin* — reklo bi se: *Iltaqainā fī l-ḡiwāri min bustāni ṣadiqi Fu'ādin* (Sreli smo se u susjedstvu bašče mog prijatelja Fuada),

Razlog može biti i taj da bi se sačuvala neodređenost u izrazu koji bi aneksijom bio određen, npr. *Bintun li ḡāri-nā Aḡmada* = Jedna kći našeg susjeda Ahmeda /mj. ... *Bintu ḡāri-nā*...; *Tāḡirun min tuḡḡāri-l-Baṣrati* = Jedan basranski trgovac /mj. *Tāḡiru-l-Baṣrati* /.

Konačno upotreba prijedloga uz genitiv, mj. samog genitiva u aneksiji, dešava se i zato da bi se sačuvala verbalna vrijednost: 1) intenzivnog pridjeva, npr.: *Hum sammā^cūna li l-kaḡibi* mj. *Hum yasma^cūna l-kaḡiba* / = Oni stalno (rado) slušaju laž.;

7. U vezi s ovim zamjenama te razne primjere za njih treba naročito pogledati kod

Casparija i Blachérea, op. cit., u spomenutim poglavljima posvećenim idāfatu.

— 2) participa aktivnog, npr. *Kāna aḥū-hu mudminan li l-safari* mj. . . *yudminu l-safara* / = Njegov brat je stalno išao na put. — 3) infinitiva, npr.: *Inna šadiq-i fa'ala dālīka šaunan li 'irdi-hi.* / mj. . . *li yašūna 'irda-hu*). Moj je prijatelj to učinio da bi sačuvao svoju čast. — U sva tri ova posljednja slučaja mogao se upotrijebiti samo prijedlog »li«, i to iza deverbálnih imena izvedenih iz glagola koji imaju direktni objekt u akuzativu.

Kako se, dakle, iz gornjih istaknutih primjera vidi, aneksija se može u određenim slučajevima, a u nekim je to i nužno, zamijeniti raznim drugim sintagmama već u samom arapskom jeziku. Kad bismo, pak, promatrali kako se arapska aneksija prevodi u drugim semitskim jezicima s jedne, ili u bilo kom nesemitskom jeziku (npr. našem) s druge strane, zapazili bismo ili slaganje među njima u određenim slučajevima ili, pak, manje odn. veće razlike u tome pogledu. Vidjeli bismo, naime, da se arapski *idāfat* prevodi ili potpuno adekvatnom konstrukcijom, ili da često mora biti preveden na neki sasvim drugi način. Uzmimo primiere prevođenja arapske aneksije na naš jezik. Pored identičnih sintagmi (zanemariivši neke manje razlike, kao što je pitanje člana, i dr.) u oba jezika, npr.: *nuzūlu-l-talḡi* = padanje snijega ili *qirā'atu-l-ḡarā'idi* = čitanje novina, i dr., naći ćemo neograničen broj primjera gdje su u ta dva jezika u upotrebi različiti načini izražavanja. Tako, npr., mjesto arapskog *idāfata* u našem jeziku ćemo ga prevesti: 1) konstrukcijom atributivnom: *bābu-l-dāri* = kućna vrata; 2) apozitivnom: *madīnatu-l-Qāhirati* = grad Kairo; 3) prepozicionalnom: *qaṣru-l-ruḡāmi* = dvorac od mramora; 4) složenicom: *dawwāru-l-šamsi* = suncokret; 5) izvedenicom: *lahmu-l-ḡigli* = teletina; 6) neizvedenom riječi: *ibnu āwā* = šakal, i dr.⁸

Kada će se u samom arapskom jeziku upotrijebiti aneksija ili, pak, neka druga konstrukcija ili pojedina riječ, te kako to sve treba prevoditi na neki strani jezik (kao što je naš), zavisi od lingvističkog stila svakog jezika te upotrebe njegovih raznih vidova koji mu omogućuju ili određuju primjenu nekog od njih u odgovarajućoj govornoj situaciji ili pisanoj riječi.

VI — NEKE OSOBITOSTI UPOTREBE IDĀFATA

Neke riječi (imenice i dr.) u arapskom jeziku (te inače u semitskom)⁹ upotrebljavaju se pretežno kao prvi član aneksije, mjesto naših atributivnih pridjeva, zamjenica, i dr. One označa-

8. Mnoštvo primjera za to kako ćemo prevoditi *idāfat* na naš jezik najlakše ćemo naći, npr., u rječniku: T. Muftić, *Arapsko-srpskohrvatski rječnik*, Sarajevo 1973, I, str. XXVII, 1-2019, II, 2020-3950.

9. Primjere za upotrebu takvih riječi u aneksiji kako u arapskom, tako i u drugim

semitskim jezicima, vidjeti u djelu: Carl Brockelmann, *Grundriss der vergleichenden Grammatik der semitischen Sprachen*, II *Syntax*, pod: Feste Genetivverbindungen, str. 253-255, § 172; dalji primjeri mogu se naći i u Reckendorfa, op. cit., str. 153-165, § 88-94; upotrebu takvih riječi obrađuje i Caspari, op. cit., str. 204-218, §, 82-85.

vaju različite pojmove: totaliteta, neodređenosti, sličnosti, i dr., a služe i za intensifikaciju te negaciju drugog pojma, kao i u neke druge svrhe.

Tako od riječi totaliteta, zavisno od konstrukcije same aneksije, imenica *kull* — može imati razna značenja, kako se vidi iz primjera: *kullu-l-nisā'i* = sve žene; *kullu-l-madīnati* = cijeli grad, a *kullu kitābin* = svaka knjiga. Slične su takve upotrebe i riječi: *fāmmat-*, *kāffat-*, *ḡumlat-*, *ḡamī-*, i dr., u primjerima: *ʿāmmatu-l-zurūʿi* = svi usjevi; *kāffatu-l-aḡrādi* = sve namjene; *ḡumlatu-l-ḡuḡūti* = sve vrste pisma; *ḡamīʿu-l-nāsi* = svi ljudi (kaže se i: *al-nāsu ḡamīʿu-hum*), i sl.

Imenicu »baʿd« — prvobitno znači dio, ali u ovoj konstrukciji, *muḏāf*, dobije značenje naših neodređenih zamjenica »neki« ili »nešto« npr. = *baʿdu-l-ʿamali* = nešto posla; *baʿdu-l-fatayāti* = neke djevojke ili neka djevojka, i sl.

Sličnost odn. jednakost označavaju riječi kao što su: *miṭl-*, *šibh-*, *naẓīr-*, *ād-*, *qadr-*, i dr., što se vidi iz primjera: *Innī lam alqa miṭla-hu* = Nisam sreo njemu sličnog. — *ḡuyūrun amīālu-l-balā-bili* = ptice slične slavujima; *ḡinnatun šibhu-l-riyāhi* = džini slični vjetrovima. Inače riječ *šibh-* (u novom jeziku) dolazi često u značenju našeg polu- (u složenicama) ili nekog sličnog pojma, kako je pokazano u primjerima: *šibhu rasmīyin* = poluslužben; *šibhu-l-ḡazīrati* = poluotok; *šibhu-l-qārrati* = subkontinent; *šibhu-kurawīyin* = sferoidan, loptast, *šibhu-l-murabbaʿi* = trapezoid, itd. — *Lan taḡida naẓīra-hu* = Nećeš naći njemu ravnog — *Ḡa-uharatun fidlu ḡādīhi mafqūdatun*. = Ne postoji dragulj ove vrijednosti. — *ʿalā qadri-l-imbāni* = koliko je moguće. — *miqdāru ḡarratin* = (kao) jedan trun, i dr.

Neke od ovih riječi u aneksiji služe za intensifikaciju (ili specifikaciju) pojma uz koji stoje, a kod nas ih prevodimo ili riječima: sam, isti, lično, osobno, ili na neki drugi određeni način, kako se vidi iz primjera: *al-maliku nafsu-hu* = sam kralj (lično); *fī nafsi-l-šāriʿi* = u istoj ulici. — *waḡhu-l-lāhi* = sam Bog; *ʿainu-l-kaukabi* = sama zvijezda; *al-muallimāni kilāhu-mā* = obadva učitelja. — *al-laʿīmu ʿainu-l-laʿīmi* = nitkov, pravi nitkov; — *haqqu ʿalīmin* = temeljiti znalac; *ḡiddu laʿīmin* = zaista nevaljao, i dr.

Neke imenice i pridjevi, kao *muḏāf*, vrše negaciju pojma drugoga člana aneksije,¹⁰ npr.: *ʿadam-* (*ʿadīm-*) *qillat-* (*qalīl-*) *sū-* (*sayyi-*), *ṣuʿūbat-* (*ṣaʿb-*), *fuḡdān-* (*fāqid-*), *ḡālin*, a naročito *ḡair-*, i neke druge. Evo nekoliko primjera upotrebe gornjih riječi u funkciji negacije njihove odredbenice: *ʿadamu-l-riḡā* = nezadovoljstvo, *ʿadīmu-l-šafaqati* = nemilostiv; *qillatu-l-iḡsāsi* = bezosjećajnost, *qalīlu-l-adabi* = neodgojen; *sūʿu-l-tafāḡūni* = nesporazum; *sayyiʿu-l-ḡazzi* = nesretan; *ṣuʿūbatu-l-mirāsi* = nepokornost, *ṣaʿbu-l-qirāʿati* = nečitljiv; *fuḡdānu-l-sawābi* = bezumnost, *fāqīdu-l-laʿūni* = bezbojan; *ḡāli-l-bāli* = bezbrižan; *ḡālī-l-masʿūliyatī* = ne-

10. Ovakvi i drugi primjeri navedeni su u radu: T. Muftić, O antonimiji u arapskoj

leksici, POF, zv. XII-XIII, Sarajevo 1965, str. 11-12.

odgovoran; *ġairu mauġūdin* = nepostojeći; *ġairu nihāyatin* = beskonačnost, itd.

VII — USTALJENE IDIOMATIČNE ANKSIJE

Neke ustaljene aneksije (ili kako ih naziva Reckendorf: »o-kamenjene genitivne veze« = erstarrte Genitivverbindungen) imaju za svoj prvi član određene riječi koje, izgubivši svoje primarno značenje, u ovom slučaju imaju samo funkciju da ukažu na neki odnos koji postoji između njega i pojma drugoga člana takve aneksije.

To su riječi koje prvobitno označavaju razne osobe (*ahl-* = — ljudi, i dr., *imru'* = čovjek, *dū* = vlasnik, *halīf-* = saveznik, *šāhib-* = drug, i dr.), a naročito, pak, neke rodbinske odnose, i to u tzv. *kunyi*¹¹) tj. sintagmi koja najprije označava nečije ime po ocu (*ab-*), majci (*umm-*), sinu (*ibn-*) ili kćeri (*ibnat-*, *bint-*), a ovdje dolazi u obzir i riječ »*aḥ-*« (= brat). Evo sad nekoliko primjera za tu idiomatičnu upotrebu gornjih riječi u određenim aneksijama ustaljenim u novim specifičnim značenjima tih sintagmi kao što su slijedeće: *ahlu-l-ḥikmati* = mudraci, *ahlu-l-mašriqi* = orijentalci; *imru'u ḡubnin* = plašljivac; *halīfu* (ili *'aqīdu*)-*l-nadā* = = darežljivac; *šāhibu šarābin* = pijanica, *šāhibu-l-'ilmi* = učen (čovjek); *waliyyu-l-amri* = skrbnik; *waliyyu-l-ni'ami* = dobrotvor; *maulā-l-sū'i* = nevaljalac; *dū mālin* = bogat(aš), *dū-l-waġhaini* = =dvoličan (dvoličnjak), *dātu-l-baini* = nesloga; *dātu-l-ri'ati* = upala pluća, i dr.

Za riječi koje označavaju rodbinske veze bili bi, između mnogih, slijedeći primjeri: *abū-l-hauli* = sfinga, *abū-l-warā* = vrijeme; *ummu-'āmirin* = hijena, *ummu-l-nūġumi* = Mliječni put; *ibnu-l-karmi* = grozd, *ibnu-l-sabīli* = putnik; *ibnatu Ḥawwā'a* = = žena, *ibnatu mi'yarin* = nedaća, teškoća; *bintu-l-bahri* = sirena, *bintu-l-šafati* = riječ; = *aḥū-l-dā'i* = bolesnik, *aḥū-l-ġahdi* = =naporan (put), i razni drugi.

Kako se moglo zapaziti iz datih primjera, iako u ovim aneksijama prvi član označava neku osobu, novo značenje sintagme u cjelini, može takođe označavati neko ljudsko biće, ali često ona ima i druga značenja te može obilježavati i neku životinju, biljku, konkretne stvari, ali i sasvim apstraktne pojmove dobivši, dakle, u svakom slučaju sasvim novo, idiomatično ili figurativno značenje, često neočekivano, ako bismo se oslonili na prvobitne pojmove sastavnih dijelova ovakvih za arapski stil, naročito u klasičnom periodu, idiomatskih aneksija.

11. Mnogobrojne primjere za to u vrlo različitim značenjima možemo naći u radu:

T. Muftić, *Osobnosti upotrebe "kunya"*, POF sv. 27, Sarajevo 1979, str. 133-162.

VIII — ZAVRŠNI OSVRT

Već prema kriteriju od koga su pošli, razni autori utvrdili su manji ili veći broj osnovnih tipova značenja *idāfata* u arapskom jeziku ukazavši pri tom na različite odnose u kojima mogu stajati članovi te sintaksičke konstrukcije. Kako se vidjelo, u posljednjoj vrsti genitiva u aneksiji (pod n) tj. kod: genitiva uzajamne pripadnosti, Reckendorf ističe da je tu odnos između njenih članova sasvim općenite naravi.¹² To bi se moglo protumačiti i tako da pored navedenih vrsta i odnosa postoje i još neki drugi odnos među članovima aneksije tj. i druge vrste koje bi se detaljnijim ispitivanjem ili postavljanjem nekog novog kriterija njihove raspodjele naknadno mogle uspostaviti.¹³ Međutim, zbog određene obimske ograničenosti ovoga rada u to se serioznije istraživanje ne možemo ovdje upuštati kao i zbog neophodnosti korištenja pri tom i mnogo obimnije i još u tom pogledu neispitane nove književne građe.

Ipak, bez obzira na sve to, iz izloženog se mogu izvući izvjesna općenita zapažanja o ovoj sintaksičkoj konstrukciji u arapskom jeziku promatranom prvenstveno s aspekta njenih semantičkih osobitosti te načina njene upotrebe i korespondencija u stranim jezicima, ograničivši se ovdje svakako samo na naš jezik.

Idāfat je u arapskom jedno od vrlo važnih izražajnih sredstava njegove sintakse, neobično široke upotrebe. On je podesan, pa često tome i služi, da zamijeni razne druge sintagme u samom arapskom jeziku, a u mnogim drugim određenim slučajevima njegova je upotreba nezamjenjiva i obavezna (npr. pri izražavanju naših posesivnih zamjenica, i dr.).

Ne uzevši u obzir još neispitano, kao ni ono čime se ovdje nismo bavili, smatrajući ga poznatim, iz normativne gramatike arapskog jezika, ipak se iz razmotrenog mogla zapaziti obilna i značajna semantička raznolikost ove vrste sintagmi što je pomoglo njihovoj raširenosti, a čemu je, svakako, s druge strane doprinijela i njihova formalna jednostavnost te čvrsta strukturalna povezanost njenih dijelova međusobno. Osim toga, ova konstrukcija spajanjem dvaju i više pojmova u jednu novu semantičku cjelinu doprinijela je jasnosti novog složenog pojma i time pojačala izražajnost arapskog jezičkog stila. Taj novi pojam svakako je mnogo jasniji u aneksiji zbog same njene strukture nego, npr.,

12. Vidjeti: Reckendorf, op. cit., pod: Genitiv der Zusammengehörigkeit, str. 148-149, § 86.

13. Da takvih novih vrsta i odnosa u aneksiji zaista ima, možemo se uvjeriti, npr., u djelu: S. S. Maizel', *Izafet v tureckom jeziku*, Moskva-Leningrad 1957, 168 str., samo se mi u ovom radu nismo koristili tim dje-

lom, kako zbog ograničenog obima našega rada, tako i zbog razlika tih konstrukcija u arapskom i turskom, budući da je u tom djelu obrađena samo čisto turska aneksija, dok arapski *idāfat*, upotrebljavan takođe (pored perzijskog) u turskoj sintaksi, tu nije uzet u obzir.

u nekoj složenoj riječi ili izvedenici. U prvoj je odnos njenih sastavnih dijelova često nejasan, a u drugoj pojam prefiksa ili sufiksa može biti neodređen ili mnogoznačan tako da i značenje same izvedenice nije uvijek posve očevidno.

Istina, kako se vidjelo, u nekim posebnim slučajevima (kao onim gdje je *muḏāf* neko lice, a naročito onim u obliku *kunye*) pojmovna povezanost članova aneksije može biti nejasna, pa se, prema tome, i njeno novo značenje ne može izvući iz samih njenih sastavnih dijelova, nego se mora upoznati iz upotrebe u jeziku. Izgleda da zbog te nejasnosti, kao i promjene jezičkog stila tokom vremena, te iz drugih razloga, dolazi do izlaska iz žive upotrebe takvih aneksija kao što se to zaista i dogodilo u savremenom arapskom književnom jeziku, i to prvenstveno s mnogim od onih u formi *kunye*, ali i onih drugih vrsta.

Međutim, i pored te izvjesne tendencije gubljenja određenih tipova aneksije, ona je inače u većini slučajeva i te kako živo i mnogoupotrebljavano jezičko izražajno sredstvo u arapskoj sintaksi. Kao čvrsta pojmovna cjelina ona može imati razne uloge u rečenici te služiti u funkciji subjekta, predikata, objekta, apozicije, kao i ostale jednostavne imenice. S gledišta, pak, leksičko-semantičkog, *idāfat* je imao u prošlosti, a ima dakako, i u sadašnjosti, vrlo veliku primjenu u leksikografiji kao podesno sredstvo za izražavanje najraznovrsnijih, i prostijih i složenijih, pojmova iz oblasti nauke, tehnike, književnosti i umjetnosti uopće, filozofije, religije te kulture u cjelini, kao i inače iz svih domena svakidašnjeg života ljudi.

U upoređenju upotrebe aneksije u arapskom i našem jeziku, te u vezi s prevođenjem njenim iz jednoga u drugi jezik, naći ćemo izvjesna slaganja, a možda još veće razlike u tom pogledu među njima. Posljedica je to njihove međusobne strukturalno-semantičke raznolikosti. Za razliku od arapskog, naš jezik je razvio bogatiji sistem afiksacije i kompozita zbog čega je arapski, pored ostalih mogućnosti, pribjegao široj upotrebi *idāfata* nego što je primjena aneksije kod nas. Ranije smo ukazali na neke načine prevođenja arapskog *idāfata* na naš jezik za koji takođe mogu važiti i mogućnosti njegove zamjene drugim našim sintaksičkim konstrukcijama kao što je to bio slučaj i za sam arapski jezik.

Upotreba ovog ili onog jezičkog sredstva zavisice od leksičkih osobitosti, te stila i duha svakog jezika za se, čemu se mora posvetiti posebna pažnja, misleći pri tom na prevođenje u oba pravca.

Iako arapski *idāfat* nismo ovdje razmatrali i u nekim drugim njegovim važnim vidovima i upotrebi, iz rečenog se ipak moglo zapaziti njegovo semantičko bogatstvo, mogućnost njegove široke primjene kako u samoj leksici tako i u jeziku uopće, a na osnovu toga i njegova važnost za oblikovanje arapskog stila, naročito u novije doba. Stoga ovoj jezičkoj pojavi treba ubuduće posvećivati dužnu pažnju i proučavati je možda najviše upravo u

semantičkom pogledu, jer u tom domenu ima još dosta detaljnije neispitanog, a što bi vjerojatno moglo pružiti još znatno bolji uvid u samu pojavu, a time omogućilo i njenu primjenu u svakodnevnoj jezičkoj praksi. Naravno, da bi pri tom, pored ranijih materijala, za njeno ispitivanje trebalo koristiti i noviju, pa i najnoviju savremenu književnu građu, koju daju dobri moderni pisci širom arapskog svijeta, ali svakako, pored toga, i druga djela iz raznih domena života uopće.

O SEMANTICI ARAPSKOG IDĀFATA

R e z i m e

U ovom radu arapska sintaksička konstrukcija *idāfat* (odn. aneksija, a kod nas obično poznata pod nazivom: genitivna veza) obrađena je prvenstveno sa semantičkog aspekta, dok je njena formalna strana smatrana uglavnom kao poznata.

Nakon objašnjena pojma ove konstrukcije, prema tradicionalnoj arapskoj gramatici, istaknuta je njena podjela na tzv. pojmovnu (semantičku, *ma'naviya*) ili pravu, te izgovornu (verbalnu, *lafziya*) ili nepravu.

Potom je u I poglavlju razmotrena (prema gramatici arapskog jezika od Blachère – Goudefroy-Demombynes) prava aneksija s njenom daljom podjelom na aneksiju zavisnosti i aneksiju kvalifikacije.

U II poglavlju govori se o nepravoj aneksiji u kojoj je prvi član (*mudāf*) neko deverbalno ime (pridjev, particip, infinitiv), pa su se prema tome objasnili i važniji njeni slučajevi istakavši i onaj kada je drugi član *idāfata* (tj. *al-mudāfu ilai-hi*) čitava rečenica.

Zatim je u III poglavlju kratko izložena podjela vrsta ove aneksije, prema tome šta označava njen genitiv (drugi član), u šest grupa (kako su to izvršili Caspari-Wright . . . u njihovoj Arabic grammar).

Slijedeće IV poglavlje iznosi Reckendorfovu podjelu (u njegovoj Arabische Syntax) značenje genitivne veze na osnovu toga kako njen genitiv determinira pojam prvoga člana, pa se tu navodi četrnaest vrsta tih genitiva.

Zatim su u V poglavlju istaknute najvažnije konstrukcije koje u samom arapskom jeziku mogu (ili nekad i moraju) zamijeniti idāfat. Takve su: odnosna rečenica, specifikativ (*tamyiz*), kvalifikativni glagol, prepozicionalna konstrukcija, i dr.

Prevodeći arapsku aneksiju, npr., na naš jezik, pored slučaja kad se ona može prevesti istom našom konstrukcijom, u drugim ćemo je slučajevima prevesti atributivom, prepozicionalnom ili apozitivnom našom sintagmom, dok ćemo to nekad učiniti i pomoću naše složenice, izvedenice ili čitave rečenice.

U VI poglavlju navedeni su neki specifični slučajevi upotrebe određenih riječi kao prvog člana aneksije koje označavaju razne pojmove (totaliteta, neodređenosti, sličnosti), ali nekad služe i za oznaku intenziteta, negacije, i dr.

Iduće VII poglavlje posvećeno je nekim idiomatičnim slučajevima aneksije u kojoj se kao prvi član javljaju riječi koje prvobitno označavaju osobe, a posebno neke redbinske odnose (u tzv. *kunvi*), ali te riječi, izgubivši svoje osnovno značenje, ovdje samo ukazuju na određeni odnos prema drugom članu aneksije, dok njeno značenje u cjelini određuje sama jezička upotreba.

U posljednjem VIII poglavlju rada bačen je kratak pogled na semantičku strukturu ove konstrukcije, njenu raširenu upotrebu u arapskom jeziku, te na važnost daljeg naučnog ispitivanja upravo ove njene pojmovne strane koja još uvijek krije zanimljive, značajne i dosada nepoznate elemente. Iako su neki njeni oblici izašli donekle iz šire i žive upotrebe, ova je konstrukcija jedno od vrlo značajnih izražajnih sredstava i savremenog arapskog književnog jezika zbog svoje sintaksičke jednostavnosti, a semantičke jasnosti i raznovrsnosti njenih značenja, pa joj zato u leksikografiji, kao i inače u jeziku, treba ubuduće posvetiti odgovarajuću naučnu pažnju.

ON THE SEMANTICS OF THE ARABIC ANNEXATION

S u m m a r y

The **idāfat** or annexation is regularly discussed in Arabic grammar as a primarily syntactic structure. Of course, some attention is also paid to its semantic aspect. However, that aspect of the structure will be our chief topic; the syntactic aspect is already well-known and we will not go into detail in that respect.

The article starts out by giving a brief explanation of this structure as a determination procedure, where in the so-called real annexation the second member (in the genitive) determines the first member immediately before it, closely determines the first member, or if there are more genitives, each preceding member determines the member immediately before it.

The first chapter deals with the real annexation and its division into the annexation of subordination and the annexation of qualification (following R. Blachere, *Grammaire de l'arabe classique*, IIIe éd., Paris, 1952, under: *Etat d'annexion*, pp. 322-328). In the first case the subordination of the first member of the annexation to the second member is discussed, and in the second case a number of basic ways in which its second member qualifies the first member is inspected.

The second chapter examines the basic elements regarding the notion of the so-called un-real annexation, i.e. one whose first member (**mudāf**) is a de-verbative name (adjective, participle, or infinitive), and cites some important details depending on which of these names is used as well as the case in which the second member of the annexation (**al-mudāfu ilai -hi**) is a whole sentence.

The third chapter surveys briefly a classification of meanings of this annexation (after the work: Caspari-Wright, **A Grammar of the Arabic Language**, 3rd edition, Vol 2, Cambridge, 1955, Chapter: "The Status Constructus and the Genitive", pp. 198-234; the classification itself is to be found on p. 199). The meanings are there classified into six groups, depending on what is being signified by the genitive, i.e., by the second member of the annexation.

The fourth chapter of the article brings a classification of meanings of this structure according to the meanings of the genitive (in the work: H. Reckendorf, **Arabische Syntax**, Heidelberg, 1921, Chapter IX, Genitiv, with the classification on pp. 139-149). This structure the author calls a genitive connection, a term also used in our Arabic scholarship. He cites there fourteen kinds of annexation which mostly include those cited by Blachere and Caspari.

The fifth chapter mentions the most important cases of the possibility of substitution of the **idāfat** in the Arabic language itself by various other syntactic structures. That is the case with one of the frequent prepositional structures (with the prepositions: **min, fi, li**) mentioned already by ancient Arab grammarians. Furthermore, there are possibilities of the substitution of annexation by a relative clause, by a specifier (**tamyiz**) or a qualifying verb as **mudāf** (forming part of a relative clause). These substitutions are usually possible, and in certain special cases (of stylistic and other nature) they are obligatory too.

The Arabic **idāfat** can be sometimes translated into our (or some other foreign language) by an analogous syntactic structure; at some other times it can, or must be translated in some other way, for example, using attributive, appositive or prepositional structures, or, perhaps by some compound word, a derivative, a simple word, or even by a whole sentence.

Whether in a specific case the annexation or some other syntactic structure will be used and how it will be translated into a foreign language depends on various circumstances regarding linguistic usage and stylistic peculiarities of both the Arabic language and the other language or languages into which that structure is rendered.

The sixth chapter emphasises certain features of the **idāfat** in the cases in which certain special words come as its first member, the words signifying the ideas of totality, uncertainty, similarity and used to express intensity, negation, etc.

The seventh chapter stresses a specific usage, in the function of the first member, of certain words which primarily denote persons (for instance: **ahl-, imru'-, du**, etc), especially in the so-called **kunya**, or syntagm signifying a name given after father, mother, son or daughter (**ab-, umm-, ibn-, bint-**), as well as

the word **ah-** (brother). All these words lose in this case their principal meaning and serve here only to point out a certain relationship existing between the first member (i. e. that word) and the second member of the annexation. What that relationship is and what that annexation means as a whole can be noticed chiefly in the established linguistic usage.

The last, eighth chapter of the article offers a general survey of the Arabic **idāfat** in connection with its semantic structure, its usage, and with the significance of its further examination. Although the semantics of this structure has in the main been investigated, there yet remains a significant number of details, and even more important facts in this field to be discovered, adequately explained and applied in practice. The **idāfat** in Arabic is a very suitable and simple but, at the same time, important linguistic expressive device and it is therefore widely used in the living linguistic practice. It is true that some of its forms (for instance, those in the form of **kunya**) have disappeared from everyday linguistic usage in recent times on account of their semantic ambiguity and resulting stylistic changes. But this structure, thanks to its coherent formal features and straightforward notional composition, as well as its ability to substitute various other ways of expression, is still one of very important devices in Arabic syntax and semantics in the field of its contemporary lexicography and language as a whole. It should therefore be accorded an adequate attention in the linguistic study in the future, on the basis of both older and more recent body of important literature in the narrower sense of the word, but also of various other forms of life in general.